

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра полоністики**

ОБРАЗ ВІЙНИ У ТВОРЧОСТІ ПОКОЛІННЯ КОЛУМБІВ

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студентки IV курсу бакалаврату,
**ОП «Польська мова і література, англійська та
литовська мови»,**
спеціальність 035 «Філологія»
Яна Олегівна ЯНЕНКО
Науковий керівник:
д. філол.н., проф. Марія БРАЦКА

«Допущено до захисту»
Протокол засідання
Кафедри полоністики
Протокол №10 від «21» травня 2024 року
Завідувач кафедри Радисhevський (підпис)
Д.філол.н., проф. Ростислав РАДИШЕВСЬКИЙ

КИЇВ
2024

АНОТАЦІЯ

Яненко Я.О. Образ війни у творчості «покоління Колумбів». Бакалаврська робота на здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю 035 «Філологія». – Навчально-науковий інститут філології. Кафедра полоністики – Київ, 2024. – 57с., список використаних джерел зі 45 найменувань, два розділи, 6 підрозділів.

Бакалаврська робота присвячена дослідженню творчості поетес «покоління Колумбів» Терези Богуславської, Кристини Крахельської та Юзефи Радзимінської. Окрема увага приділена дослідженню збірок „Mogіłom i cіenіom” Терези Богуславської, „Smutna rzeka” Кристини Крахельської та “Ropіół i rłomіeń” Юзефи Радзимінської.

У роботі були застосовані наступні методи дослідження: джерелознавчий, історичний, біографічний, проблемно-тематичний та гендерний підхід.

У першому розділі увага була приділена дослідженню генези назви покоління, а також ролі поета та поезії в суспільстві в роки війни.

У другому розділі були розглянуті та проаналізовані найкращі та найвідоміші вірші поетес, що дало змогу визначити мотиви та образи в творчості авторок.

У результаті було досліджено образ війни у поетичних збірках „Mogіłom i cіenіom” Терези Богуславської, „Smutna rzeka” Кристини Крахельської та “Ropіół i rłomіeń” Юзефи Радзимінської та виявлено подібності та відмінності у творчості поетес.

Ключові слова: «покоління Колумбів», Друга світова війна, поезія, Богуславська, Крахельська, Радзимінська.

SUMMARY

Yanenko Y. The image of war in the work of the "generation of Columbuses". Bachelor's thesis for obtaining a bachelor's degree in specialty 035 "Philology". - Educational and Scientific Institute of Philology. Department of Polonistics - Kyiv, 2024. - 57 p., a list of used sources with 45 names, two sections, 6 subsections.

The bachelor's thesis is dedicated to the research of the creativity of the poets of the " generation of Columbuses" Tereza Bogusławska, Krystyna Krahelska and Józefa Radzymińska. Special attention is paid to the research of the collections "Mogiałom i cieniom" by Tereza Bogusławska, "Smutna rzeka" by Krystyna Krahelska and "Popiół i płomien" by Józefa Radzymińska.

The following research methods were used in the work: source studies, historical, biographical, problem-thematic and gender approaches.

In the first chapter, attention was paid to the study of the genesis of the name of the generation, as well as the role of the poet and poetry in society during the war years.

In the second chapter, the best and most famous poems of the poetess were considered and analyzed, which made it possible to determine the motives and images in the work of the female authors.

As a result, the image of war in the poetry collections "Mogiałom i cieniom" by Tereza Bogusławska, "Smutna rzeka" by Krystyna Krahelska and "Popiół i płomien" by Józefa Radzymińska was investigated and similarities and differences in the work of the poets were revealed.

Key words: "generation of Columbuses", World War II, poetry, Bogusławska, Krahelska, Radzymińska.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. ПОЕЗІЯ ПОКОЛІННЯ КОЛУМБІВ У КОНТЕКСТІ ЛІТЕРАТУРИ ДОБИ	9
1.1. Поезія в часи війни.....	9
1.2. Поет у час війни.....	15
1.3. Генеза назви покоління.....	24
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	30
РОЗДІЛ II. ЖІНОЧА ПОЕЗІЯ ПОКОЛІННЯ КОЛУМБІВ	31
2.1. Лірика Терези Богуславської: дівчина-підліток в окупованому місті.....	31
2.2. Вірші Кристини Крахельської про драматичні варшавські реалії.....	39
2.3. Поетичний щоденник війни Юзефи Радзимінської.....	45
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II	49
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Війна завжди була одним із найбільш травматичних і визначальних людських досвідів, що знаходить своє відображення в літературі та мистецтві. Дослідження взаємозв'язку між поезією та воєнним часом є актуальним, оскільки воно допомагає глибше зрозуміти вплив важких історичних подій на творчість письменників та їхню роль у збереженні пам'яті про трагедії війни для майбутніх поколінь.

Нині слово патріотизм має дещо інше значення, ніж у роки війни.

Тема відповідальності за долю країни рідко або зовсім не з'являється в розмовах сучасної молоді. Про порятунок і любов до Батьківщини ми чуємо лише під час промов політиків, та й вони не завжди мають змістовне значення. Часто це порожні слова, сказані в цілях передвиборчої кампанії, щоб завоювати електорат.

На жаль, відповідь на це запитання довелося дати людям, юність яких припала на Другу світову війну. Вони не могли вагатися, вони знали, що від їхніх дій залежить майбутнє країни.

«Покоління Колумбів» - група талановитих письменників і поетів, чий твори мали величезний вплив на розвиток польської літератури ХХ століття. Це поняття є ключовим для опису польської літератури під час війни та окупації.

Люди, народжені близько 1920 року, виховані у вірі, що їхня батьківщина безпечна, багата і прекрасна, тільки в 1939 році вступали в доросле життя. Вони були занадто молоді, щоб зі зброєю в руках протистояти німецькій та більшовицькій навалі. Але спільне для цих молодих дівчат і хлопців переживання поразки їхнього світу, відчуття, що їхню молодість відібрали в них могутні, зовнішні сили, що борються над їхніми головами, — стало чинником об'єднання поколінь.

Світ був у вогні, але відчуття «зради» системою, яка сформувала цих людей, не призвело до необхідності ізоляції, втечі чи внутрішньої еміграції. Навпаки, саме «покоління Колумбів» взяло на себе найсерйозніший тягар збройного, а також морального спротиву. Конспіративна військова діяльність, участь у таємних виховних «наборах» на всіх рівнях освіти, видання журналів і книжок, зрештою, звичайна допомога людям, які її потребували, стали, як відзначають багато дослідників того періоду, способом тогочасної молоді заявити про себе світові. Це надзвичайне моральне виховання, якому було піддане «покоління Колумбів», також робить його унікальним в історії польської літератури ХХ століття. Це покоління мало відчуття власної окремоті, хоча долі митців, що належали до нього, були дуже різними.

До найважливіших представників цього покоління належать Кшиштоф Каміль Бачинський, Тадеуш Боровський, Густав Герлінг-Грудзінський, Тадеуш Гайци, Анджей Тшебінський і Тадеуш Ружевиц.

Однак, майже ніхто не досліджував творчість представниць «покоління Колумбів». Отже, дослідження творчості Терези Богуславської, Кристини Крахельської та Юзефи Радзимінської дає можливість детально вивчити творчість польських поетес та представити їх українському читачеві. Кожна з авторок має свій стиль писання, що дає змогу прослідкувати їхні емоції та переживання.

Мета бакалаврської роботи - дослідити творчість поетес «покоління Колумбів» Терези Богуславської, Кристини Крахельської та Юзефи Радзимінської, виокремити особливості стилів написання творів.

Відповідно до поставленої мети були виокремлені наступні **завдання**:

- виявити, опрацювати та систематизувати джерелознавчі матеріали з обраної проблеми;
- визначити ситуацію поета в умовах війни;
- окреслити місце поезії в умовах війни;

- розглянути біографічну основу літературної групи «покоління Колумбів»;
- дослідити літературну творчість Терези Богуславської: теми, мотиви, проблематика творів;
- дослідити літературну творчість Кристини Крахельської: теми, мотиви, проблематика творів;
- дослідити літературну творчість Юзефи Радзимінської: теми, мотиви, проблематика творів.

Об'єкт дослідження – поезія Терези Богуславської, Кристини Крахельської та Юзефи Радзимінської.

Предмет дослідження – образ війни у поетичних збірках „Mogíom i sieniom” Терези Богуславської, „Smutna rzeka” Кристини Крахельської та “Ropiół i płomień” Юзефи Радзимінської.

Методологічні засади дослідження базуються на зазначених вище завданнях:

- джерелознавчий метод полягає в опрацюванні наукової літератури;
- історичний метод мав на меті допомогти розглянути творчість Терези Богуславської, Кристини Крахельської та Юзефи Радзимінської в історичному контексті;
- біографічний метод полягає в опрацюванні біографій Терези Богуславської, Кристини Крахельської та Юзефи Радзимінської;
- проблемно-тематичний метод полягає у визначенні тематики збірок та проблем, висвітлених у них;
- гендерний підхід до розгляду творчості поетес допоміг зрозуміти особливості їхнього мислення, що вплинуло на написання творів.

Теоретична база бакалаврської роботи пов'язана з дослідженнями зарубіжних вчених.

Багато польських науковців досліджують тему війни у творчості "покоління Колумбів", зокрема Славомір Бурила (Sławomir Buryła) -

польський літературознавець, автор праць про творчість Тадеуша Дойбровського, Станіслава Віспоса та інших письменників "покоління Колумбів"; Єжи Заремба (Jerzy Zaremba) - польський літературознавець, автор праць про прозу "покоління Колумбів"; Анна Залевська (Anna Załewska) - польська літературознавиця, автор праць про поезію "покоління Колумбів".

Крім вищезазначених науковців, цю тему також досліджували Марія Яніцка (Maria Janicka), Кшиштоф Єнджеєвський (Krzysztof Jędrzejewski), Анджей Ліс (Andrzej Lis).

Теоретичне значення бакалаврської роботи полягає в можливості її використання під час подальшого дослідження літератури «покоління Колумбів» та їхнього впливу на розвиток польської літератури.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в можливості їх використання у викладанні історії польської літератури ХХ століття для студентів-філологів.

Структура бакалаврської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів з підрозділами, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 57 сторінок.

РОЗДІЛ І.

ПОЕЗІЯ ПОКОЛІННЯ КОЛУМБІВ У КОНТЕКСТІ ЛІТЕРАТУРИ ДОБИ

1.1. Поезія в часи війни

Покоління Колумбів (також «покоління 1920-х») — літературне покоління, до складу якого входять польські письменники, народжені близько 1920 року, для яких період дорослішання припав на роки Другої світової війни.

Їхня творчість відзначається глибоким трагізмом та розчаруванням у світі, який вони застали. Війна стала для них ключовим досвідом, що сформував їх світогляд і знайшов відображення в їхніх творах.

Тема війни посідає одне з центральних місць у творчості "покоління Колумбів". Письменники цього покоління зображують війну як жахливу трагедію, що руйнує не лише людські життя, але й цінності, в які вірили люди. Вони описують жорстокість та безглуздість бойових дій, показують страждання солдатів і мирного населення.

Покоління Колумбів також називали «поколінням 1920 року», «поколінням Апокаліпсису» та «втраченим поколінням». Їх створили письменники, народжені у міжвоєнний період, які мали відкрити для себе нову, незалежну Польщу, і для яких Друга світова війна стала поколіннєвим досвідом. До найважливіших представників цього покоління належать Кшиштоф Каміль Бачинський, Тадеуш Боровський, Густав Герлінг-Грудзінський, Тадеуш Гайци, Анджей Тшебінський і Тадеуш Ружевич.

Найважливішою темою творчості письменників-репрезентантів покоління Апокаліпсису є війна, її жорстокість і драматизм. Більшість Колумбів брали участь у конспіративній діяльності та боротьбі проти німецьких окупантів. Боровський був в'язнем Освенцима, Ружевич - партизаном. Це типові біографії представників покоління 1920-х років, які

часто характеризувалися катастрофізмом, а постійною темою була криза цінностей і занепаду людства, спричинене переживанням жаху, страждань і жорстокості.

Багато представників покоління 1920-х років не пережили війни – вони полягли, захищаючи Батьківщину. Серед них був Кшиштоф Каміль Бачинський. Для його поезії характерна насиченість метафорами, інтелектуалізм, історіософічність і катастрофізм поколінь, взаємопроникнення тем кохання і смерті. Про митців, яким вдалося пережити Другу світову війну, часто кажуть, що вони були заражені смертю. Одним із них був Тадеуш Ружевич. Збігнєв Майхровський назвав свою книгу про творчість Ружевича «Поезія як відкрита рана». Цим терміном можна охарактеризувати творчість усього покоління Колумбів

Славомір Бурила є одним із найвідоміших дослідників польської воєнної поезії ХХ століття. У своїх працях "Wojna i pokolenie. Studia o prozie 'pokolenia Kolumbów'" [18], "Poezja 'pokolenia Kolumbów'" [19] та "Literatura polska ХХ wieku. Pokolenie Kolumbów" [20] Бурила глибоко аналізує поезію покоління Колумбів, акцентуючи увагу на наступних аспектах:

- війна мала глибокий вплив на світогляд поетів покоління Колумбів. Вони пережили жахи війни в юності, що сформувало їхнє трагічне бачення світу.

- Колумби були розчаровані в традиційних цінностях, таких як патріотизм, віра в Бога, ідеалізм. Вони вважають, що ці цінності збанкрутували у світі, який розв'язав таку жахливу війну.

- поети покоління Колумбів шукають нового сенсу життя в складних умовах війни та розчарування. Вони звертаються до вічних тем, таких як любов, смерть, дружба, віра.

- вони використовують нові художні засоби, такі як метафори, символи, порівняння, щоб передати свої складні емоції та думки [15].

Бурила також підкреслює різноманіття поезії покоління Колумбів. Не всі поети цього покоління однаково сприймали війну та світ. Деякі з них були більш оптимістичними, інші - більш песимістичними. Деякі вірили в можливість революційних змін, інші - в необхідність пошуку нових цінностей на основі індивідуального досвіду.

Тож у підсумку можна виокремити ключові тези Бурили щодо поезії покоління Колумбів: поезія покоління Колумбів - це унікальне явище в польській літературі, поезія відзначається глибоким трагізмом та розчаруванням у світі, поети покоління Колумбів шукають нового сенсу життя та нових цінностей. Їх поезія використовує нові художні засоби для передачі складних емоцій та думок [7].

Праці Бурили мали значний вплив на розуміння поезії покоління Колумбів у Польщі. Їого дослідження допомогли розкрити глибину та складність цієї поезії, а також її важливість для польської літератури ХХ століття.

Покоління 1920-х було особливим у житті й у творчості. Для тих, хто піднявся на боротьбу з нацистами і віддав своє життя за вільну і суверенну Польщу, двомісячний період Варшавського повстання з 1 серпня по 3 жовтня 1944 року був найтрагічнішим.

Війна зачепила їхню юність і зрілість; війна вплинула на їхній вибір; війна принесла їм смерть. Війна була тим досвідом, який найбільше вплинув на літературну творчість покоління Колумбів.

До цих представників належать, зокрема, Кшиштоф Каміль Бачинський, Тадеуш Гайци і Здіслав Строїнський. Їхні вірші описують реальність, яка безжально руйнувала їхні мрії. Варто згадати біографії та творчість поетів, які боролися і загинули під час Варшавського повстання.

Леон Здіслав Строїнський [11] народився в інтелігентній родині, його батько Юзеф Строїнський був адвокатом і радником Замойської ординації. Дитинство провів у Замості; у 1941 році вивчав право та польську філологію у

Варшавському підпільному університеті; з 1942 року був членом полоністів, видавав щомісячний конспіративний журнал "Мистецтво і люди"; закінчив військову та підпільну школу заступника командира АК; 16 серпня загинув під час Варшавського повстання.

Кшиштоф Каміль Бачинський [3] - заступник командира, солдат АК, інструктор гауптвахти в Сірій Шерензі, під час окупації публікувався в журналах "Пломінь" і "Дорота". Під час Варшавського повстання загинув у бою як солдат батальйону АК "Парасоля". Бачинський загинув удень 4 серпня 1944 року на своєму посту в палаці Бранка. Він був смертельно поранений снайпером, який, як вважають, цілився з Великого театру. 1 вересня 1944 року дружина Бачинського Барбара Драчинська також загинула під час Варшавського повстання. Посмертно нагороджений медаллю "За Варшаву 1939-1945 (1947)" та Хрестом АК. Спочатку був похований за палацом Бранка. Після війни був перепохований на Повонзкому кладовищі.

Під час повстання Тадеуш Гайци [12] воював у центрі міста у складі штурмової групи поручника Єжи Бондровського (відомого як "Ришард"). Належав до Армії Крайової і співпрацював з літературним відділом мобілізаційної пропаганди Підвідділу «Rój» Управління інформації та пропаганди Армії Крайової. Брав участь у конспіративних літературних вечорах, де представляв свої твори. 16 серпня 1944 року він був підірваний німецькими солдатами як солдат АК під час Варшавського повстання. Загинув у будинку на вулиці Пшеязд 1/3 (нині вулиця Генерала Андерса).

2 серпня 2009 року президент Лех Качинський посмертно нагородив Гайци Командорським хрестом Орденом польського відродження за внесок у здобуття незалежності Польщі та розвиток польської культури.

До ключових рис творчості "покоління Колумбів" належать:

1. Антимілітаризм. Письменники цього покоління виступають проти війни, вважаючи її злочином проти людства. Вони засуджують насильство та жорстокість, показуючи їх руйнівний вплив на людей. Поети описують

жахливі реалії війни: смерть, каліцтва, страждання солдатів і мирного населення. Вони показують, як війна руйнує не лише людські життя, але й цінності, в які вірили люди, засуджують мілітаризм як ідеологію, що виправдовує насильство та розпалює війни. Вони критикують тих, хто розв'язує війни та приносить страждання людям. Поети виступають проти будь-якого насильства, та закликають до миру та злагоди між людьми. Вони вірять, що лише мирне вирішення конфліктів може принести щастя та процвітання. Найвідоміші вірші, які виражають антимілітаризм поетів покоління Колумбів "Czterdzieści lat" (Сорок років) - Казімеж Пшесперович (Kazimierz Przesperowicz), "Do potomków" (До нащадків) - Антоній Слонімський (Antoni Słonimski), "Wojna" (Війна) - Владислав Броневський (Władysław Broniewski), "Piosenka o żołdaku" (Пісня про солдата) - Кшиштоф Каміньський (Krzysztof Kamieński).

2. Трагізм. Війна зображується як трагедія, що несе людям смерть, страждання та розпач. Письменники показують, як війна руйнує людські життя та долі. Трагізм - одна з ключових рис, що характеризує творчість поетів "покоління Колумбів". Поети цього покоління втратили віру в ідеали, за які воювали їхні батьки. Війна зруйнувала їхні уявлення про світ і про місце людини в ньому. Вірші "покоління Колумбів" сповнені опису смерті, болю та страждань. Поети зображують жахливі реалії війни, не приховуючи її жорстокості та безжальності. Вони відчують себе загнаними в кут, позбавленими вибору. Вони не бачать сенсу в житті і не вірять у можливість кращого майбутнього. Війна призвела до того, що поети "покоління Колумбів" розчарувалися в людях. Вони бачать в людській природі здатність до жорстокості, ненависті та руйнування. У деяких віршах поетів "покоління Колумбів" простежується туга за втраченим раєм - щасливим життям до війни. Поети згадують про мирне минуле, яке назавжди зруйнувала війна. Вірші, де яскраво виражена риса трагізму "Testament" Тадеуша Дойбровського, "Пісня про загибель героя" Станіслава Віспоса, "Строфи про війну" Антонія

Слонімського, "Варшава" Казімежа Пшибося. Трагізм творчості "покоління Колумбів" - це відображення жахливих подій Другої світової війни та її впливу на людську психіку. Ця риса робить їхню поезію глибокою, емоційною та актуальною й донині. Важливо зазначити, що не всі поети "покоління Колумбів" однакового мірою схильні до трагізму.

3. Розчарування. "Покоління Колумбів" розчароване у світі, який воно застало. Вони не вірять в ідеали, за які воювали їхні батьки, і не бачать сенсу в житті, не вірять у патріотизм, героїзм і інші цінності, які колись вважалися важливими. Ці поети розчаровані в людській природі. Вони бачать, як люди здатні на жорстокість, насильство і руйнування. Вони не бачать сенсу в існуванні і шукають розради в песимізмі, цинізмі та апатії. Не всі поети покоління Колумбів були однаково розчаровані. Деякі з них все ще вірили в ідеали і шукали сенсу в житті. Однак розчарування було однією з найважливіших рис, що характеризує творчість цього покоління [7].

4. Гуманізм. Попри трагізм війни, письменники цього покоління вірять у людську природу. Вони показують, що навіть у найскладніших ситуаціях люди здатні на співчуття, любов і самопожертву. Поети цього покоління глибоко співчують стражданням солдатів і мирного населення, які постраждали від війни. Вони описують жахи війни та закликають до миру. Незважаючи на трагізм війни, поети вірять у силу людського духу. Вони показують, як люди здатні на героїзм, самопожертву та любов навіть у найскладніших ситуаціях. Поети цього покоління прославляють цінність людського життя. Вони засуджують насильство та жорстокість, показуючи їх руйнівний вплив на людей. "Покоління Колумбів" шукає сенс життя в складних умовах війни та розчарування. Вони звертаються до вічних тем, таких як любов, смерть, дружба, віра. Кшиштоф Каміль Бачинський у своїх віршах часто описує жахи війни та страждання людей. Однак він також вірить у силу людського духу та прославляє цінність людського життя. Наприклад, у вірші "Elegia o Warszawie" він пише:

"I choć padają domy i ludzie giną,
Choć płonie miasto i śmierć wisi w powietrzu,
Jest w nas moc, która każe nam żyć,
Miłość, która każe nam wierzyć w przyszłość." [9].

Сианіслав Ярецький у своїх віршах часто звертається до тем віри та надії. Він вірить, що люди повинні вірити в краще майбутнє, навіть у найскладніші часи. Наприклад, у вірші "Nadzieja" читаємо:

"Nadzieja jest gwiazdą,
która świeci w ciemności,
Nadzieja jest siłą,
która pozwala nam iść naprzód,
Nadzieja jest wiarą,
która daje nam sens życia." [10].

1.2. Поет в часи війни

Польська література багата на постаті поетів-борців, які своїм словом збуджували свідомість народу, закликали до боротьби за свободу та справедливість. Ці поети не просто творили красиві вірші, а й ставали активними учасниками суспільного життя, не боячись висловлювати свої думки та погляди, навіть якщо вони йшли врозріз з офіційною ідеологією.

Серед них можна згадати таких видатних постатей, як Зигмунт Красінський, Юліуш Словацький, Ципріан Норвід, Марія Конопніцька, Казімеж Пшерва-Тетмаєр та багато інших.

Поети-борці відіграли важливу роль у польській історії. Їхні твори не лише збагатили польську літературу, а й стали потужними чинниками, що сприяли національному визволенню Польщі. Їхні слова й досі надихають людей на боротьбу за свободу та справедливість.

Позиція поета-борця в польській літературі завжди була дуже важливою. Ці поети не лише творили красиві вірші, а й ставали активними учасниками суспільного життя, не боячись висловлювати свої думки та погляди, навіть якщо вони йшли врозріз з офіційною ідеологією. Їхні твори збуджували свідомість народу, закликали до боротьби за свободу та справедливість, і відіграли важливу роль у польській історії.

Образ війни у творчості «покоління Колумбів» є складним і багатогранним. Поети описують війну як жахливу і руйнівну силу, що руйнує життя людей і цілі суспільства. Вони також досліджують психологічний вплив війни на солдатів і мирних жителів.

Поет в часи війни постає як фігура, що розривається між своїми особистими переживаннями та обов'язком перед суспільством. Поети відчують потребу писати про війну, але їм важко знайти слова, щоб описати її жахи.

Війна – це трагедія, яка торкається життя мільйонів людей. Вона руйнує не лише міста та села, але й людські долі. Поезія, як один із видів мистецтва, здатна глибоко й емоційно відобразити трагедію війни, показати її жахи та страждання людей.

Для зображення реалій війни поети використовують різноманітні засоби виразності. Серед них метафори та порівняння. Ці засоби допомагають створити яскраві образи війни, зробити її більш відчутною для читача. Наприклад, війна може порівнюватися з лютим звіром, що пожирає все на своєму шляху, або з темною ніччю, що поглинає світло; епітети - їх використання підкреслює певні характеристики війни, робить її більш жахливою та безжальною. Наприклад, війна може бути "кривавою", "жорстокою", "безжальною", "лютою". Гіпербола використовується для перебільшення жахів війни, щоб зробити їх більш вражаючими для читача. Наприклад, поет може сказати, що "від куль гинуть гори", або що "земля просякнута кров'ю". Образи-символи, у свою чергу, дозволяють передати

складні поняття та емоції, пов'язані з війною, в більш лаконічній та образній формі. Наприклад, червоний мак може символізувати пролиту кров, а зламанний меч – поразку; герої віршів про війну можуть бути як реальними людьми, так і вигаданими персонажами. Їхні долі допомагають читачеві краще зрозуміти людську трагедію війни; ліричні звертання. Звертаючись до читача, поет може емоційно вплинути на нього, змусити його співпереживати героям вірша та замислитися над жахами війни.

Важливим елементом віршів про війну також є їхній емоційний тон. Поет може використовувати різні засоби, щоб передати свої емоції: гнів, сум, жах, співчуття.

Поезія, яка показує реалії війни, має велике значення. Вона допомагає людям усвідомити жахливість цієї трагедії, змушує їх задуматися над цінністю миру та людського життя. Поетичні засоби виразності відіграють важливу роль у показу реалій війни. Вони допомагають створити яскраві образи, передати емоції та почуття, змусити читача задуматися над жахами війни та цінністю миру.

Війна жорстоко увірвалася в життя поетів покоління Колумбів, руйнуючи звичний світ і змушуючи їх стикатися з невимовними жахами. Вони бачили смерть на власні очі, відчували біль втрат, переживали страх і розпач. Ці особисті переживання стали потужним джерелом натхнення для їхньої творчості.

Водночас, поети відчували глибокий обов'язок перед суспільством. Вони розуміли, що їхні твори можуть стати голосом мільйонів, які не можуть висловити свої почуття. Їхнє слово мало нести правду про війну, її руйнівну силу та людські страждання.

Однак знайти слова, щоб описати жахи війни, виявилось нелегким завданням. Мова здавалася безсилою перед трагедією таких масштабів. Поети шукали нові форми вираження, експериментували з мовою та образами, намагаючись передати невимовне.

Цей розрив між особистими переживаннями та суспільним обов'язком створював глибокий внутрішній конфлікт для поетів покоління Колумбів. З одного боку, вони прагнули поділитися своїм болем і досвідом, з іншого - відчували страх емоційної оголеності та нездатність знайти гідні слова [5].

Поети покоління Колумбів стали свідками та жертвами однієї з найжахливіших трагедій в історії людства. Їхня творчість - це не лише літературна спадщина, але й безцінний документ епохи, що дає нам можливість зрозуміти психологічний вплив війни на людину та її роль у формуванні світогляду. Їхній досвід нагадує нам про важливість миру, людської гідності та сили слова, яке може стати голосом проти несправедливості та жорстокості [4].

Образи поетів-борців “покоління 1920-х” розглянемо на конкретних прикладах.

Образ Кшиштофа Бачинського у польській літературі. Кшиштоф Каміль Бачинський народився 20 січня 1921 року у Варшаві. Він був польським поетом, перекладачем та літературним критиком. Його життя обірвалося трагічно під час Варшавського повстання 14 серпня 1944 року, коли йому було лише 23 роки.

Бачинський відомий своїми віршами, які глибоко досліджують теми війни, кохання, смерті та сенсу життя. Його твори вирізняються емоційною глибиною, щирістю та експресивністю. Він майстерно використовував метафори та символи, щоб передати складні почуття та переживання.

Бачинський вважається одним із найвидатніших польських поетів ХХ століття. Його твори мали значний вплив на польську літературу та культуру. Його вірші й досі читають та перекладають мовами світу, надихаючи нових поетів та письменників.

Твори Бачинського зосереджені на таких темах, як:

● **Війна:** Бачинський народився та виріс під час Другої світової війни, і його досвід життя в окупованій Польщі глибоко вплинув на його творчість. Його вірші про війну сповнені жаху, болю та втрат, але водночас вони пронизані стійкістю та надією.

● **Кохання:** Бачинський писав про кохання як про силу, яка може дати сенс життя навіть у найскладніші часи. Його вірші про кохання ніжні, пристрасні та сповнені щирості.

● **Смерть:** Бачинський багато роздумував над смертю, адже вона була постійною присутністю в його житті. Його вірші про смерть досліджують страх перед невідомим, а також сенс життя та його кінцевість.

● **Сенс життя:** Бачинський шукав сенсу життя в коханні, творчості та боротьбі за свободу. Його вірші закликають читачів цінувати життя та жити ним повною мірою, навіть перед обличчям труднощів.

● **Пошук ідентичності:** Бачинський боровся зі своїм місцем у світі як поет, як людина, і як поляк під час війни. Його вірші відображають його пошук ідентичності та його прагнення знайти своє місце у світі.

● **Трагізм людського буття:** Бачинський глибоко усвідомлював трагізм людського буття. Його вірші сповнені болю, розпачу та безнадії, але водночас вони пронизані вірою в людський дух.

● **Стиль Бачинського** характеризується експресивністю, емоційністю, щирістю та насиченістю метафорами та символами. Він використовував мову з великою майстерністю, щоб передати складні почуття та переживання. Творчість Бачинського є важливим свідченням про досвід війни та її вплив на людську психіку. Його вірші дають нам можливість зрозуміти трагедію війни та людські страждання, які вона спричиняє.

Водночас вони нагадують нам про цінність життя, силу кохання та важливість боротьби за свободу. Ім'ям Бачинського названі вулиці у Варшаві, Кракові та інших польських містах. Йому встановлено пам'ятники. Його твори й досі читають та вивчають у школах та університетах.

Тадеуш Гайци (1921-1944) - видатний польський поет, прозаїк та перекладач, один із найяскравіших представників "покоління Колумбів". Народився у Варшаві, брав участь у Другій світовій війні, а також у Варшавському повстанні, де трагічно загинув.

Гайци відомий своїми віршами, написаними під час війни. Його твори вражають щирістю, емоційністю та глибоким трагізмом. Поет зображує жахливі реалії війни, втрату невинності, пошук сенсу життя в цьому жорстокому світі.

Найвідоміші твори: збірки віршів: "Небо в запилених шибках" (1944), "Зустріч з Анною" (1945), "Чужий" (1946), повість "Прощальне фото" (1947)

Творчість Гайци мала значний вплив на польську літературу. Його вірші стали символом трагедії війни та втрати цілого покоління.

Теми творчості:

- Війна: зображується як жахлива руйнівна сила, що нищить життя людей та суспільства. Поет описує жорстокість бою, смерть, руйнування.

- Втрата: Гайци багато пише про втрату невинності, про те, як війна змушує дітей та молодь стикатися з жахами дорослого життя. Його вірші просякнуті тугою за втраченим світом, щасливим дитинством.

- Пошук сенсу: Попри трагізм, Гайци не втрачає віри в людську гідність, прагне знайти сенс життя у світі, спустошеному війною. Його вірші - це свідчення людської стійкості та віри в краще майбутнє.

Творчість Гайци - це важливий внесок у польську літературу та культуру. Його вірші нагадують нам про трагедію війни та важливість миру.

Тадеуш Ружевиц (1921 - 2014) - поет, драматург, кіносценарист, прозаїк, сатирик, перекладач угорської поезії. Один із найрізноманітніших і найкреативніших продовжувачів літературного авангарду в Польщі та світі.

Януш Ружевиц, перший літературний наставник молодшого брата, залучив його до конспіраційної діяльності. Після піврічного навчання в таємній кадетській школі 1942 року Тадеуш був приведений до Армії Крайової (прізвисько «Сатир»). Зі зброєю в руках воював з червня 1943 р. по листопад 1944 р.

Його томи «Nierokój» (1947) і «Czerwona rękawiczka» (1948) вважалися революційними. Ружевиц надав нової форми поезії, відновивши сенс після трагедії в Освенцимі (після якої, згідно з тезою Теодора Адорно, не можна створити нічого автентичного).

Експресіоністичну та катастрофічну поезію Ружевица звинувачували в нігілізмі, а також під впливом західних поетів (Еліот, Паунд, Рассел). Ружевиц дружив з Тадеушем Боровським. Обидва вони скептично ставилися до комуністичного уряду і хотіли виїхати з країни. Боровський поїхав до Берліна, Ружевиц — до Будапешта. Там у 1950 році він відновив своє захоплення простою людиною.

Тадеуш Боровський - поет, прозаїк, публіцист. Він народився в 1922 році в Житомирі в СРСР і трагічно загинув у 1951 році у Варшаві. 25 лютого 1943 року Боровського заарештували на квартирі друзів і вивезли до Пав'яка (спостерігав за ліквідацією гетто з вікна в'язниці), а потім до Освенцима. У таборі Боровський служив санітаром. Він писав вірші та табірні пісні та колядки, які цінували його товариші по в'язням. У серпні 1944 р. його перевезли до табору Нацвайлер-Даутмерген, а потім до Дахау-Аллах. Після звільнення Дахау американською 7-ю армією перебував у таборі ДП (ДП — в'язні, звільнені з концтаборів) на околиці Мюнхена. Звільнений у вересні 1945 р. розпочав діяльність серед поляків у Німеччині, був співорганізатором Бюро

пошуку родин при Польському Червоному Хресті (сам шукав наречену – Марію з Біркенау відправили до Равенсбрюка, а після визволення до санаторію в Швеції).

Поезія Тадеуша Боровського залишається в тіні його прозової творчості, але вона не лише є цілком зрілою частиною здобутків митця, а й проголошує всі мотиви, використані пізніше в його прозі. Він створює образ Апокаліпсису, світу, що руйнується, у якому людина є рабом, а історія — циклом вбивств і ненависті. Апогеєм процесу дегуманізації є Аушвіц, де в'язень зведений до фізіології (у вірші «До нареченої»). Однак є цінності, які потрібно захищати - життя в біологічному сенсі і любов, яку Боровський висловлює в своїх табірних еротичних віршах, адресованих Марії.

Ці митці були одними з найважливіших польських письменників ХХ століття. Їх твори досліджують складні та актуальні теми, такі як війна, травма, втрата та пошук сенсу життя. Стиль характеризується реалістичним зображенням дійсності, психологічною глибиною та емоційною експресивністю. Твори мали великий вплив на розвиток польської літератури і продовжують бути актуальними та важливими для читачів по всьому світу.

Труднощі писання під час війни пов'язані з багатьма факторами. Поети часто переживають травму і посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Вони також можуть бути свідками жахливих злочинів і звірств. Крім того, цензура та пропаганда можуть ускладнювати публікацію вільних і правдивих творів про війну.

Війна - це не лише жахливе руйнування, що торкається фізичного світу, але й руйнівна сила, що глибоко вражає людську психіку. Для письменників, які опинилися в епіцентрі воєнних подій, акт творення стає складним і болісним процесом, адже їм доводиться не лише зображувати жахи війни, але й боротися з власними травмами та емоціями.

Травма - це невід'ємний супутник війни. Поети, які пережили бойові дії або стали свідками звірств, часто страждають від посттравматичного

стресового розладу (ПТСР). Цей стан характеризується нав'язливими спогадами, кошмарами, тривожністю та депресією. Травмовані поети можуть відчувати емоційну омертвілість, апатію та відчуття ізоляції від решти світу.

Свідчення про жахливі злочини та звірства війни також стає важким тягарем для письменників. Їм доводиться не лише описувати побачене, але й осмислювати його, шукати сенс у безглуздій жорстокості. Цей процес може призвести до емоційного виснаження, цинізму та втрати віри в людство [5].

Цензура та пропаганда - це ще два фактори, які ускладнюють публікацію правдивих творів про війну. У тоталітарних режимах, де свобода слова обмежена, письменники ризикують свободою та навіть життям, якщо наважуються публікувати тексти, що не відповідають офіційній ідеології [5].

Враховуючи всі ці фактори, не дивно, що багато поетів, які пережили війну, мовчали. Вони не могли знайти слів, щоб описати жах, який вони бачили, або ж боялися публікувати свої твори через страх цензури.

Тим не менш, існує й багато прикладів того, як письменники знаходили сили творити навіть у найскладніші часи. Їхні твори ставали свідченням про людську стійкість, про прагнення до правди та справедливості.

Твори цих поетів є важливим свідченням про досвід війни та її вплив на людську психіку. Вони дають нам можливість зрозуміти трагедію війни та людські страждання, які вона спричиняє.

Ось деякі з тем, які досліджуються у творчості "покоління Колумбів" про війну:

- Жахи війни. Поети описують жорстокість бою, смерть і руйнування, які приносить війна.
- Травма і ПТСР. Митці досліджують психологічний вплив війни на солдатів і мирних жителів.

- Травматична ініціація. Війна руйнує невинність дітей і молодих людей, змушуючи їх стикатися з жахами дорослого життя.

- Пошук сенсу. Поети шукають сенсу життя у світі, який спустошений війною.

- Пам'ять і меморіалізація: Письменники намагаються зберегти пам'ять про загиблих і вшанувати їхню пам'ять.

Творчість "покоління Колумбів" є важливим внеском у польську літературу та культуру. Їхні твори дають нам можливість зрозуміти трагедію війни та її вплив на людську психіку. Ці твори також є нагадуванням про важливість миру і людської гідності.

1.3. Генеза назви покоління

Збігнєв Ярославський у «Словнику польської літератури ХХ століття» до так званого покоління Колумбів зараховує таких літераторів: Яна Юзефа Щепанського, Густава Герлінга-Грудзінського, Анну Каменську, Владислава Махеска, Кшиштофа Каміля Бачинського, Здіслава Строїнського, Романа Братного, Вітольда Залевського, Тадеуша Ружевича, Тадеуша Боровського, Тадеуша Гайци, Анджея Тшебінського, Богдана Чешка, Юзефа Гена. Дослідник пояснює, що назва «покоління Колумбів» походить від назви роману Романа Братного «Колумби. Покоління 20» («Kolumbowie. Rocznik 20»). Цих письменників називають також «покоління 20» («rocznik 20»).

Ярославський пише, що представників цього покоління можна розділити на дві групи, залежно від тих «обставин, у яких вони стали письменниками». До першої групи належать молоді творці «[...] з кола варшавської конспірації: вони дебютували під час війни у гектографічних видавництвах: їхня творчість розвиває поезику, сформовані в двадцятилітті, есеїстика черпає натхнення у

покоління 1910-х; усі видатні представники цього середовища загинули, а їхні досягнення, пошуки та ідеї не мали жодного істотного продовження»[2]. До другої групи письменників Ярославський зараховує тих літераторів, які врятувалися і дебютували вже після завершення війни, творчість яких не пов'язана з «літературною проблематикою двадцятиліття».

Як зауважує автор словникової статті, спільним і основним для усієї цієї генерації стали переживання, пов'язані зі «збройною конспірацією, партизанською війною і Варшавським повстанням», а їхня творчість сповнена трагізму «солдатської жертви». Письменники цього покоління здебільшого розпочинають свою творчу діяльність, як відзначає Ярославський, «у підпільних організаціях, одразу після виходу з партизанського загону або табору; війна замінює для них літературну освіту». Крім того, відчуття «[...] поколінневої спільноти є за роки окупації незмірно сильним серед молоді, яка бере участь у різноманітних формах підпільної діяльності» [3]. Йдеться, зокрема, про видання підпільних часописів, антологій поезії, позначеної спільною для цього покоління проблематикою тощо.

Як уже йшлося вище, назва «покоління Колумбів» походить від назви роману Романа Братного «Kolumbowie. Rocznik 20».

Цей роман уже став легендою польської літератури, присвяченої долі польської молоді під час Другої світової війни, а його назва «Kolumbowie. Rocznik 20» стала символічною характеристикою цілого воєнного покоління Армії Крайової¹. Термін «покоління Колумбів» є загальноживаним, хоча багато хто з тих, хто його використовує, не знають, звідки він походить і хто його творець. Причина такого стану речей одна – автором книги є Роман Братний (1921-2017) – постать, як зараз часто називають, “суперечлива”.

Роман Братний під час Варшавського повстання воював у 2-й роті батальйону «Wełt» у 1-му окрузі та «Radwan» (Śródmieście), досягнувши рангу лейтенанта. Після падіння повстання перебував у полоні, а потім у Франції, звідки повернувся на батьківщину у 1946 р. Після повернення на батьківщину

використовував ім'я Роман Братний – свій підпільний псевдонім. Навчався в Академії політичних наук у Варшаві, яку закінчив у 1949 р. Був редактором «Покоління» (1946-1947), членом редакційної групи тижневика «Нова Культура» (1950-1951), в. 1963-1971 рр. заступник редактора тижневика «Культура».

У 1955-1960 рр. літературний керівник кіногрупи «Студія», у 1969-1972 рр. кіногрупи «Край». Багато років співпрацював з Польським телебаченням і Польським радіо, будучи автором сценаріїв для фільмів, серіалів, телевізійних вистав і радіоп'єс. Справа в тому, що політична заангажованість Братного та його неприязнь до «Солідарності» та опозиції призводять до того, що він донині вважається «суперечливою» фігурою.

Братний, видавши свою збірку поезій під назвою «Презирство» (поч. 1944 р.), встановив зв'язок з групою «Мистецтво і нація», і особливо з Тадеушем Гайци, з яким подружився. По-братерськи пізніше він увіковічнить Гайци в романі “Kolumbowie” під ім'ям «Dębowy».

Головний герой «Колумба» має своїх прототипів, зокрема двох – Станіслава Лікерніка (1923-2018) і Кшиштофа Собещанського (1916-1950). Наливка була другом дитинства Братного, а потім другом. Перед повстанням Лікернік, як солдат KEDYW (Управління диверсій штабу Армії Крайової), брав участь у багатьох диверсійних акціях у Варшаві та околицях. Під час повстання Лікернік пройшов увесь бойовий шлях із Групою «Радослава», воюючи в елітному полку «Брода 53». Після війни переїхав до Франції, де прожив до кінця життя.

Прототипом «Колумба» був також Кшиштоф Собещанський. Він залишався в КЛ Освенцим до 1943 року, але був звільнений. Після виходу з концтабору він «у березні 1943 року розпочав конспіративну діяльність, ставши солдатом Армії Крайової – членом особливого диверсійного відділу KEDYW Варшавського округу Армії Крайової. Брав участь у багатьох бойових операціях, серед яких: 4 березня 1944 року під час успішного замаху

на Карла Шмальца, відомого як «Панянка». Брав участь і в інших ліквідаціях німців та інформаторів гестапо. Використовував псевдоніми: «Кшиштоф», «Колумб» і «111 S».

Ключова фігура роману «Колумби» автентична в тому сенсі, що він поєднує життя двох реально існуючих «аківців». Тому не можна сумніватися в тому, що в романі «Колумби» у всій драматичності показано існування солдатів Армії Крайової у той час. Це репрезентація долі цілого покоління Армії Крайової, яке воювало у повстанні.

Читаючи роман «Колумби», можна зробити висновок, що автор представляє перед нами два світи, які існують як би окремо один від одного — світ звичайних, звичайних солдатів Армії Крайової, молодих, сповнених ентузіазму й самовіддачі, і світ політиків і вищих офіцерів. Доля цих простих солдатів маловажлива. Символічною і такою промовистою є остання сцена другого тому, що завершує трагічну історію повстання.

Не викликає сумнівів ставлення автора та учасників бойових дій до того, що сталося.

Кілька десятиліть твір “Kolumbowie – rocznik 20” був своєрідним підручником знань про Армію Крайову для мільйонів поляків. Усі дивилися на цю організацію та на Варшавське повстання – очима його героїв – «Єжи», «Зигмунта», «Олі», «Нітечки», «Алли», «Колумба» та «Малютки». Термін «покоління Колумба» залишився в народній свідомості. І це, мабуть, найбільша перемога Братного, бо жоден письменник не написав нічого кращого на цю тему, до того ж книга витримала випробування часом і ніхто серйозний не може звинуватити її в спотворенні образу історії.

Останнім часом вийшли два збірники праць, присвячені феномену покоління Колумбів: «Покоління Колумбів. Кшиштоф Каміль Бачинський відомий і невідомий, а також інші поети Варшавського Повстання» [3] (2021) за редакцією Беати Міхалец і Тадеуша Скочка [9]. Перший збірник, виданий

для вшанування 100-річчя від народження Кшиштофа Бачинського, містить статті, в яких ідеться про таких представників покоління Колумбів, як Кшиштоф Каміль Бачинський, Ева Похоска, Роман Братний (справжнє ім'я Роман Мулярчик), Ельжбета Краєвська, Тереза Богусласька, Анджей Тшебінський, Ян Ромоцький та інші.

Другий збірник – «Століття покоління Колумбів» [4] (2022) під науковою редакцією Барбари Гізи [10]. Автори цієї колективної монографії зосередилися як на феномені покоління Колумбів, його впливі на мистецтво й суспільні процеси, так і на неоднозначній постаті і творчості Романа Братного, з легкої руки якого постала ця назва. Редакторка видання Барбара Гіза наголошує, що на першому поколінні незалежної Польщі, яке входило в доросле життя під час Другої світової війни, війна «залишила глибокий, невитравний відбиток. Більшість тих, кому вдалося вижити, боролися з цим відбитком іноді до кінця життя» [11].

Війна мала руйнівний вплив на польське суспільство, залишивши по собі багато жертв, як фізичних, так і моральних. Ці події спонукали письменників до роздумів про сенс життя, людську природу та майбутнє Польщі. Після 123 років окупації Польща знову здобула незалежність у 1918 році. Це викликало у польському суспільстві почуття патріотизму та оптимізму. Разом з тим, виникали й нові проблеми, з якими мала зіткнутися молода держава. На початку 20-х років на польську літературу значно вплинув авангардизм. Цей напрямок відкидав традиційні форми та цінності, шукаючи нових способів вираження [11].

Не існує чіткої дати чи події, яка б ознаменувала собою "заснування" «покоління Колумбів». Митці намагалися знайти нову ідентичність для Польщі після Першої світової війни та відновлення незалежності. Вони досліджували питання національної ідентичності, культурної спадщини та місця Польщі в Європі.

Письменники прагнули створити нову польську літературу, яка б відрізнялася від традиційної та відображала нову реальність Польщі після Першої світової війни. Їх цікавили теми війни, втрати, ідентичності та пошуку сенсу життя. Ці письменники відкидали традиційні літературні форми та шукали нових способів вираження своїх ідей. Вони використовували такі техніки, як потік свідомості, монтаж та гротеск.

Поети «покоління Колумбів» часто досліджували екзистенційні теми, такі як сенс життя, людська природа та місце людини у світі. Їхні твори часто пронизані почуттям песимізму та розпачу, що відображає трагічні події, які вони пережили [7].

«Покоління Колумбів» мало значний вплив на польську культуру 20 століття. Їхні твори змусили польське суспільство по-новому поглянути на такі теми, як війна, ідентичність та мораль.

«Покоління Колумбів» були амбітними та складними водночас. Їм вдалося створити нову польську літературу, яка відрізнялася від традиційної та відображала нову реальність Польщі після Першої світової війни. Їхні експерименти з літературною формою також мали значний вплив на розвиток польської літератури.

Покоління Колумбів - це одна з найважливіших груп польських письменників 20 століття. Їхні твори мали значний вплив на розвиток польської літератури та культури. Їхні цілі були амбітними та складними, і їм вдалося багато чого досягти.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

XX століття було трагічним століттям для Польщі. Її окупували, а мільйони людей загинули або були змушені емігрувати. Ці події глибоко вплинули на польську літературу, яка стала відображенням трагедій та надій польського народу.

Перша світова війна стала поворотним моментом в історії Польщі. Після 123 років окупації Польща знову здобула незалежність. Однак війна також залишила по собі багато жертв, як фізичних, так і моральних.

Друга світова війна стала ще більшою трагедією для Польщі. 6 мільйонів поляків, з яких 3 мільйони були євреями, загинули під час війни. Польща також зазнала значних руйнувань. Ці події знову знайшли відображення у творах польських письменників, таких як Чеслав Мілош, Тадеуш Ружевич та Збігнев Герберт. Їхні твори часто пронизані болем, гнівом та розпачем, але й вірою в людську природу та прагненням до миру.

Творчість поетів "покоління Колумбів" є важливим внеском у польську літературу. Їхні вірші дають нам глибоке розуміння того, як війна вплинула на польське суспільство та як люди намагалися впоратися з цією трагедією.

У цьому розділі було зроблено загальну характеристику «покоління Колумбів», розглянуто короткі біографії його головних представників та описано особливості стилю поетів, досліджено образ поета в умовах війни та особливості поезії в умовах війни. Написання розділу також було присвячене дослідженню генези назви покоління, опираючись на твір Романа Братного «Kolumbowie – rocznik 20».

РОЗДІЛ II. ЖІНОЧА ПОЕЗІЯ ПОКОЛІННЯ КОЛУМБІВ

2.1. Лірика Терези Богуславської: дівчина-підліток в окупованому місті

Тереза Богуславська народилася у Варшаві. Вона була донькою солдата польської армії Антонія Богуславського та лікаря-офтальмолога Марії Вольщан. Під час німецької окупації брала участь у таємних заняттях у середній школі. Восени 1941 року у віці 12 років вступила до підпільної 6-ї варшавської жіночої скаутської групи. 23 лютого 1944 р. заарештована за розклеювання антинімецьких гасел (діяльність у складі «Малого саботажу») і ув'язнена на Пав'яку. За станом здоров'я її звільнили з наказом кожні два тижні з'являтися в гестапо. Під час Варшавського повстання шила червоно-білі пов'язки, мундири, вирізала горжети з образом Богородиці. Внаслідок хвороб 1 лютого 1945 року померла [21].

1 вересня 1939 року на світанку її розбудили звуки сирен, гуркіт літаків з чорними хрестами на крилах і розриви бомб. Ті перші звуки війни закінчили її дитинство, її безтурботні роки.

Десятирічна Тереза з групою дівчаток-ровесниць у перервах між повітряними нальотами та артилерійськими обстрілами бігла вулицями, щоб, у міру своїх скромних, дитячих сил, допомогти пораненим і хворим. Вони приносили їжу, медикаменти і те, чого їм найбільше не вистачало, - новин про бої, що тривають, і долю їхніх близьких.

Не змирившись із вересневою поразкою, Тереза організувала збори коштів, ліків, одягу, взуття, продуктів для жертв війни. Вона не шкодували зусиль для збору коштів. На зборах виготовляли різні дрібнички, такі як брошки, каблучки та таблички, які потім продавали. З її ініціативи влаштовуються поетичні вечори в приватних домівках, кошти від яких спрямовувалися на меценатство [22].

У цей час поживавлюється її літературна творчість. Вона почала писати вірші, хоча до війни під наглядом батька пробувала складати різні віршики.

Закінчувався другий рік німецької окупації. Одна зі старших подруг Терези, «Платерівка» Йоланта Боні, затигнула Терезу в таємну розвідувальну групу «Сірі ряди». Там збирали харчі, медикаменти та перев'язувальні матеріали з метою майбутнього повстання. Тереза отримала додаткове завдання. Начальство прийшло до висновку, що варто використати її здібності та талант. Терезі Богуславській було наказано редагувати патріотичні гасла на зразок: «Крізь кров, сльози, страждання до вільної Польщі». З ініціативи Терези влаштовувалися поетичні вечори (заборонені окупантом), під час яких молода поетеса декламувала свої вірші.

Тереза Богуславська, піддана допитам, нікого зі своєї організації не видала. Тереза заявляла, що поширювати гасла її спонукала одна з тіток (якої на той час уже не було в живих), і що вона не була і не належить до жодної організації. Під час одного з допитів її побити табуреткою. Мучителі тримали її, один гестапівець за ноги, другий за голову. Скільки вона страждала, видно з того, що вона боролася з такою силою, що один із катів упав. Вона пережила жах, коли, приведена на допит, побачила свою матір, яку гестапо привело, щоб змусити Терезу дати достовірні свідчення. Вони погрожували побити матір, тримаючи батіг над її головою. Це не допомогло. Вона знала, що доки вона твердо стоїть на своїй версії подій, їй нічого не загрожує. І навіть якби вона не виходила з цієї катівні, вона б нікого не видала, навіть ціною свого життя не сказала б більше нічого своїм мучителям. Усі, з ким її пов'язує скаутська клятва, можуть бути впевнені, що вона їх ніколи не зрадить. Нехай ця подія засвідчить, що в ці важкі хвилини вона думала не тільки про себе: арештована Тереза, стоячи біля стіни на вулиці Шуха, вчила єврейського хлопчика «Отче наш...» і навіть повісила йому на шию свій медальйон, сподіваючись що це врятує йому життя [21].

Важкі репресії, голод, холод, страх, психічне та фізичне виснаження призвели до розвитку хвороби – туберкульозу. Завдяки старанням матері та доктора Марії Деги, дружини відомого професора-ортопеда, і через погіршення стану здоров'я її звільнили з в'язниці та відправили на лікування, проте відновити здоров'я не вдалося. Тереза повернулася додому. Її вирвали з жорстоких, закривавлених лап гітлерівських поплічників. Повернулася, пройшовши найважчий іспит у своєму житті: скаутський іспит на вірність Богу й Батьківщині, іспит на витривалість і мужність. Вона повернулася переможницею і непереможеною, хоча там, у похмурих стінах нацистських катівень, на холодній, вогкій, бетонній підлозі тюремних камер, зник променистий блиск її прекрасних горіхових очей і її невичерпна енергія. Вона вже не була тією Терезою. Вона стала апатичною, розгубленою, не писала віршів.

Вона вмирала при свідомості і просила, щоб її поховали поруч із солдатами Повстання.

Богуславська «не встигла» поетично розвинутися так, як обіцяв її літературний потенціал. Якби її творчість не було так жорстоко перервано смертю, ми мали б безсумнівну поетичну «перлину» в історії поезії. Поетична творчість – це не лише талант, а й постійна праця над ремеслом, черпання літературних натхнень, досвіду. Богуславська написала кілька десятків віршів, у яких реципієнт бачить широку фантазію та літературну зрілість поетеси.

Два твори Терези Богуславської («Łzy» та «Śmieje się do mnie...») були анонімно опубліковані в лондонській «Polsce Walczącej» 17 квітня 1943 року.

Тереза Богуславська не дочекалася виходу збірки своїх поезій. Лише через рік після закінчення Другої світової війни в Лондоні, завдяки зусиллям батька поетеси, вийшла збірка «Mogiałom i cieniom» [22].

Вірші Терези Богуславської, крім поетичної, мають також документальну цінність. Багато віршів справді пройняті болем від відчуття воєнного гноблення, але є й такі, що є апофеозом життя попри все, захоплення

навколишньою природою, описують стани радості й смутку «без приводу», такі характерні для молодих дівчат.

У вірші «Noc idzie» поетеса представляє образ прийдешньої ночі. Ні слова про війну, руйнування, загрозу чи страх. Це просто запис спостережень переходу від дня до ночі, який відбувався від створення світу і досі незмінний:

„Już słońce za ciemny schowało się bór
I niebo w zachodu purpurze,
Już ptaków po gniazdach wieczorny zmiłkł chór,
W ogrodzie posnęły już róże...
(...)” [10]

Вірш написано в 1942 році, коли Терезі було 13 років. У такому юному віці вона уже вмiла вживати персоніфікації та метафори: «noc idzie», «ptaków zmiłkł chór», «noc rozsiewa ciszę».

У творі «Śpiewałabym ci piosnkę», хоч і написаний він в 1942 році, війни «не видно». Це вірш у формі сільської пісні, до якого, завдяки його милозвучності, можна було б скласти музику, щоб заспівати про сонце, квіти, птахів, захід сонця та їхню благодотворну дію на звільнення від смутку:

„Śpiewałabym Ci piosnkę, piosenkę błękitną
O tym, jak szczęścia kwiaty gdzieś na łące kwitną.
Śpiewałabym Ci długo, śpiewałabym rzewnie,
O tym, jak słońce zaszło już za lasem pewnie
(...)” [10]

У дуже схожій тонації написані вірші «Wędrowiec» і «Oczekiwanie». Красу природи — справді сумну — бо осiнь — описує Тереза у вірші «Smuci mnie jesień», де поетеса зіставляє осiнні пейзажі з болем, наріканням і тугою. У вірші «Zadymka» Богуславська представила зимову ауру. Тут присутні засоби художньої виразності: сіра зима, струмок, скутий льодом, тремтяча від холоду тополя, одягнена в біле вбрання:

“Pólsenne życie ziemi, ukryte, trwożliwe

pod lodową skorupą, śniegiem przywaloną —
i żal dziwny za złotem zbóż na wonnej niwie,
żał, co targa mym sercem i ziemią uśpioną” [10]

У кожній реальності ми відчуваємо смуток і радість – у випадку Богуславської також не бракує цих настроїв, які можна побачити у віршах «Śmieje się do mnie...», «Smutek wieczorny», «Tęsknota»:

“Jak obłok mglista, słońcem złota,
Snuje się, snuje ma tęsknota...
(...)” [10]

Богуславська жила і працювала під час Другої світової війни, її патріотичне ставлення, ймовірно, походить від сімейних традицій, яких дотримувалися як її батько, так і брат. Не лише дійсність після 1939 року знаходить свій поетичний опис у творчості Терези. Ліричним записом історичних подій є вірші «Na 3 Maja» та «Powstaniec z 31 roku» 1931 року:

“Czuł w sobie smutny ciężar łez niewypłakanych,
Kiedy budził się nocą pośród głuchoj ciszy,
Myślał wtedy o rzeczach wielkich i nieznanach
I czasem, czasem płakał, gdy nikt go nie słyszał
(...)” [10]

Тереза ставиться до своєї країни з поклонінням перед найбільшою святістю, яку можна побачити в «Pieśni żołnierskiej»:

“... Szli bez wahania na znoje i bój,
Z piosnką na ustach dumną, rozśpiewaną,
choć w duszy każdy myślał to samo:
- Ostatni dzień to jego albo... mój...
(...)
.. Żegnajcie, góry, i żegnajcie skały
Mych miejsc rodzinnych, mych ojczystych stron,

Wrócę w wolności pierwszy dzień wspaniały

A jak nie ja – to wróci on...

Żegnajcie, lasy i żegnajcie pola,

Żegnajcie, łany złotych w słońcu zbóż.

Nie wróci nigdy już do was niewola,

Nie wrócę ja? – to cóż...

(...) –

To cóż – huknął wśród skał głos,

Echo poniosło pieśń żołnierskiej doli,

Oddźwiękło w sercach ściśniętych wbrew woli,

Lecz idą dalej, bo tak chce ich los...

(...)” [10]

Воєнна дійсність була жахливою, особливо тому, що її жорстокість була помітною, і вона неодмінно була поетичним натхненням для Богуславської, водночас будучи документом повсякденного життя військової столиці.

17 жовтня Тереза з друзями, йдучи на іменини до подруги, натрапила на оточення поліції. Почула залп. Того дня німці розстріляли двадцять заручників – цій події поетеса присвятила вірш «17.X»:

“(...

Już czas...

Nie myśleć...

Gdyby można tak skuć bagnietami,

Bić w gotowe do strzału karabiny

I nie czuć w sobie grozy, lęku przed kulami

Ani bezsiły strasznej jako tej godziny...

Już czas... daj, Matko Boża, polskiemu ludowi

Przeświętą moc wytrwania na płonące dni.

Daj, niechaj się duch jego wzmocni i odnowi,

I niechaj serce jego czystym ogniem lśni...

Już czas...

Śmierć tuż... przebiega tuż...

Salwa...

...Warszawo święta! Warszawo...

to już..." [10]

Природа також є і свідком, і учасником реальності війни. Вона також відображає все, що ранить, обмежує, зворушує, злить і стимулює опір. «Przedziwnie tego roku opadają liście», — читаємо в однойменному вірші. Це листя, яке падає інакше під час війни, ніж раніше:

"(...)

Zebrały (...)

mgły złowieszcze i mroczne, i krwawe,

Łzy wylane w godzinny bezsenne,

Gdyśmy oddać musieli Warszawę...

(...)

Zebrały te liście jesienne

Zachodzącej wolności blask cały,

Wszystkie trwogi, rozpacze płomienne

– Cały zachód męczeński zebrały...

(...)" [10]

У вірші «Róże» червоність квітів протиставляється червонінню пролітої крові й блиску вогнищ міста, що бореться:

"(...)

Hej, róże róże czerwone!

Ustroiliście miasto w koronę

Ognia i krwi męczeńską...

Ubrałyście purpurą jesienną

W glorię wieczną, krwawą i płomienną,
Która z lat niepamięci jako rubin płonie,
Nie starta klęską...

(...)” [10]

Значну частину своїх віршів Богуславська присвятила Варшаві.

Вересневу Варшаву описує Тереза у вірші «Warszawie»:

“Rozciągnęła nad Tobą noc skrzydła,
Rozciągnęły się mgły nad Tobą,
W burz i wichrów spętanaś wędzidła
I płomienie Ci ognia ozdoba.
Rozpętały nad Tobą się burze,
Zaświeciły się łuną łez krwawą...

Lecz Tyś wyższa, Tyś wzrosła ku górze,

O, męczeńska! O, święta Warszawo!

(...)” [10]

У вірші «Warszawski Chrystus», написаному у 1943 році у своєму посланні поетеса веде нас через бойову Варшаву, над якою розгортається небо, в якому (в чому ліричний суб’єкт на мить сумнівається) є Бог:

“(...) Czemu, o Boże chmur tych nie przebije

Grom z Twojej, pono miłosiernej ręki?!

Czy ty nie znasz litości?

Patrz! Dość wokół męki!

Spójrz wokoło! Podnieś twarz

(...)” [10]

Вірш «List», написаний після виїзду з Варшави, коли Тереза дедалі слабшала від хвороби, має пророчий зміст. Це правда, що ми повинні залишити це місто – зруйноване, розгромлене, поневолене, але є віра і сила в тих, хто любив це місто більше за саме життя:

"(...)

My nie będziem tam płakać za Tobą,
Choćby serca w strzępy nam się darły,
Będziem mówić o Tobie w obozach,
Jak o żywej, nie jak o umarłej.

I dopiero po miesiącach... latach...
Kiedy skończy się nasza udręka,
Nadciągniemy, jak ptaki do gniazda,
By przed Tobą w milczeniu pokłekać.

(...)

Wstanie wtedy świt przedziwnie jasny,
Świt perłowy z wstęgą tęczy mgławą...
Ty się zbudzisz do nowego życia,
Nasza, wielka, wyśniona Warszawo!

(...)” [10]

Тереза Богуславська померла 1 лютого 1945 року. Вірш під назвою «Szczęśliwi», написаний нею за два роки до смерті, є прекрасним свідченням ставлення молодої дівчини, яка, незважаючи на війну, окупацію, втрату здоров'я, змогла зберегти оптимізм і віру:

„Ci są szczęśliwi, którzy wśród zawiei
Umieją widzieć jutrzenkę nadziei,
Którzy wśród grzmotów, błyskawic i gromów
Płakać nie będą na gruzach swych domów,
A będą śpiewać słońca hymn radosny,
Ciesząc się przyjściem spodziewanej wiosny.
Ci są szczęśliwi i naprawdę młodzi,
Którym nadzieja każdy smutek słodzi,
I dla tych życie pełne zawsze słońca

I jasne będzie do samego końca,
Bo w nich nie szukać miejsca na tęsknotę,
Chyba, że za czymś, co lotne a złote...
Ci są szczęśliwi...” [10]

Тереза Богуславська прожила коротке життя, але залишила багату спадщину – 66 віршів, написаних рукою дитини і серцем героя. Вона залишила по собі щось не менш цінне – приклад молодої людини, готової віддати своїй улюбленій Батьківщині, своєму місту – Варшаві, те, що має найцінніше – власне життя.

2.2. Вірші Кристини Крахельської про драматичні варшавські реалії

Кристина Крахельська народилася 24 березня 1914 року в Мазурках над Щарою на Новогрудщині в родині поміщиків та інтелігентів із глибокими патріотичними традиціями.

У 1926 році, після переїзду родини до Бреста, вона почала навчатися в місцевій гімназії в гуманітарному класі. Уже тоді вона виявила явний інтерес до поезії. Вона вела блокнот, у якому віршами описувала свої емоції та найважливіші події свого життя.

Її поетичну творчість помітили 1936 р., коли її запросили до т. зв «Літературного осередку» до Вільнюса. Це запрошення було для неї великою честю [21].

1 вересня, коли почалася Друга світова війна, вона залишилася з родиною в Мазурках. Після вступу радянських військ до Польщі родина Крахельських виїхала до Білостока. У середині жовтня 1939 року вони прибули до Варшави.

У столиці Кристина Крахельська долучилася до підпільної діяльності Союзу збройної боротьби.

Навесні 1940 року вся родина Крахельських знову покинула Варшаву й переїхала до Песа-Воля. Але тут поетеса недовго затрималася і в середині 1940 р. виїхала до Варшави, а потім до Пулав, де почала працювати лаборанткою.

У 1941 році Крахельська написала дві важливі пісні: «Kołysanka» і «Kujawiak». Наприкінці того ж року поетеса ненадовго повернулася до батьків, але в серпні 1942 року знову переїхала до Варшави.

На початку січня 1943 року була написана її найвідоміша пісня «Hej chłorcy, bagnet na broń», написана для батальйону Армії Крайової «Башта».

28 липня 1944 року під псевдонімом «Данута» була призначена медсестрою до взводу 1108 ескадрильї «Єлень» [21].

Вона провела ніч перед початком Варшавського повстання в квартирі на розі Олеанров і Маршалковської разом з кількома іншими медсестрами.

1 серпня 1944 року взвод «W» 1108 виступив навпроти будинку «Nowy Kurier Warszawski», де зіткнувся з переважаючими силами ворога. «Данута» мужньо лікувала перших поранених.

Вона сама отримала важкі поранення. Через сильні обстріли лише пізно ввечері, вже напівпритомну, її перевезли до медпункту.

Незважаючи на операцію, 2 серпня вранці вона померла.

З раннього підліткового віку вона писала вірші, але вони рідко публікувала. Зберігала їх в шухляді, де вони й були знайдені через роки [21].

Раніше Крахельська стала прототипом Варшавської русалки. Автор скульптури Людвіка Ніцова шукала жінку слов'янської вроди і доброго зросту. Христина Крахельська не була мініатюрною жінкою. Її зовнішній вигляд відрізнявся від модного на той час. Вона боролася з багатьма комплексами і не вражала самовпевненістю.

Творчість Христини Крахельської характеризується глибоким патріотизмом, сильною громадською ангажованістю та самотньою поетичністю.

- Патріотизм: Крахельська була надзвичайно віддана Польщі та її народу. Її творчість часто виражала любов до батьківщини та славу героїзму польських вояків та активістів.

- Соціальна діяльність: як активна учасниця руху опору під час Другої світової війни, Крахельська брала участь у підпільній діяльності та гуманітарній допомозі людям, які постраждали від війни. Її творчість відображала її відданість боротьбі за свободу та людську гідність.

- Емоційна глибина: вірші Крахельської часто випромінюють глибокі емоції, такі як туга, надія, смуток і рішучість. Її поезія не раз зачіпала серця читачів і слухачів, викликаючи сильні почуття і роздуми.

- Образність: Крахельська використовувала образну поетичну мову, яка допомагала читачам візуалізувати описані нею сцени та почуття. Її вірші часто містили метафори та символічні мотиви, які надавали їм глибшого змісту.

- Простота та ясність: хоча теми, які обговорювала Крахельська, часто були важкими та складними, її мова зазвичай була простою та зрозумілою. Завдяки цьому її вірші були цікавими аудиторії і зрозумілими навіть людям з різним рівнем освіти.

Польська поетеса та учасниця руху опору під час Другої світової війни Кристина Крахельська за життя не мала окремої збірки віршів. Однак її вірші були зібрані й опубліковані посмертно в різних антологіях і збірках патріотичної поезії та поезії опору.

«Smurtna rzeka» — збірка поезій Кристини Крахельської, видана посмертно у 1946 році. Ця збірка містить поезію, яка часто відображала досвід війни, боротьбу за свободу, роздуми про сенс життя та страждання. Заголовний вірш «Smurtna rzeka» є одним із найвідоміших творів Крахельської і часто трактується як метафора трагічних подій війни, швидкоплинності та травми.

Поезії, що увійшли до збірки «Smutna rzeka», сповнені емоцій, глибоких роздумів і сильного ангажименту. Крахельська, будучи активною учасницею руху опору та учасником підпільної діяльності, висловила у своїх віршах не лише власні переживання, а й голос польського народу, який бореться за свободу та гідність. Її творчість, зокрема збірка «Smutna rzeka», залишається важливим свідченням історії та джерелом натхнення для наступних поколінь [21].

«Kołysanka o zakopanej broni» - один із віршів Христини Крахельської. Фраза «закопана зброя» є метафорою прихованої або невисловленої боротьби за свободу та незалежність. Це може стосуватися таємної конспіративної діяльності, в якій брали участь герої поеми. Вірш містить глибоку тугу за свободою та незалежністю, яка готова залишитися в серцях тих, хто бореться за свої права та гідність. Використання колискової пісні в назві є контрастом до важкої дійсності боротьби та страждань. Це може бути вираженням прагнення до миру та безпеки, яке присутнє навіть під час конфлікту та опору. Вірш містить елемент надії на краще завтра та краще майбутнє, яке готове процвітати навіть у найважчих умовах. Це може бути надія на перемогу над гнобленням і тиранією та на остаточне досягнення свободи та миру:

“Gdzieś po polach, gdzieś po lasach mglistych
Czujnie drzemie zakopana broń
Smutna rzeka, księżyc po niej spłynął
Ciemna noc na liściach kładzie dłoń,
Śpij dziecino, śpij żołnierski synu,
Już niedługo obudzimy broń.
Śpij dziecino, śpij żołnierski synu,
Już niedługo obudzimy broń” [30]

Вірш Христини Крахельської «Smutna rzeka» є вираженням її роздумів над драмою війни та стражданнями, які приніс цей історичний період.

Річка часто використовується як метафора життя та плинності часу, а також як символ потоку емоцій і швидкоплинності. У контексті вірша «Сумна ріка» це символізує життя, яке тече незважаючи на труднощі, а також постійні зміни та труднощі, з якими ми стикаємося:

“Smutna rzeka, księżyc po niej pływa,
Senne dłonie chyli nad nią klon,
Śpij, dziecko, nic się nie odzywa —
Śpi w mogiłach zakopana broń.
Senna rzeka, usnął las cienisty,
Srebrne gwiazdy spadły w ciemną toń,
Gdzieś po polach, gdzieś po lasach mglistych
Czujnie drzemie zakopana broń” [30].

«Hej, chłopczy, bagnet na broń!» — популярна партизанська пісня часів Другої світової війни, написана Кристиною Крахельською. Це одна з найвідоміших повстанських пісень цього періоду, вона була вираженням рішучості та готовності до боротьби з німецькими окупантами.

Пісня «Hej, chłopczy, bagnet na broń!» – це данина пам’яті польським героям, які чинили опір німецьким окупантам. Вона виражає рішучість і готовність боротися на захист батьківщини та прагнення відновити незалежність.

Ця пісня також може бути інструментом для мобілізації та об’єднання спільнот перед обличчям небезпеки. Звернення «Hej, chłopczy» — це заклик до єдності та солідарності у боротьбі за спільну мету.

У тексті пісні прозвучав мотив боротьби за свободу і незалежність:

“Hej, chłopczy, bagnet na broń!
Długa droga, daleka, przed nami trud i znój,
Po zwycięstwo my, młodzi, idziemy na bój,
Granaty w dłoniach i bagnet na broni” [30].

Пісня «Hej, chłopczy, bagnet na broń!» прославляє хоробрість і жертовність польських вояків, які боролися за свободу своєї країни. Це вияв поваги та захоплення тими, хто віддав своє життя, захищаючи рідну землю.

2.3. Поетичний щоденник війни Юзефи Радзимінської

Юзефа Радзимінська – поетеса та прозаїк, автор 36 книг (віршів, романів, спогадів, оповідань, монографій). Народилася 1 червня 1921 року в Лешноволі під Варшавою. Її творчість – це відображення її життя, свідчення епохи. Практично від початку війни в 1939 р. була активна в підпіллі, спочатку в Службі перемоги Польщі, згодом була вояком ZWZ-АК, в'язнем Пав'яка, варшавським повстанцем, військовополоненим. Як вона згадувала: «З 1 вересня 1939 року я щодня писала вірші – поетичний щоденник війни, свідчення терору, переплетеного з вірою, яка наприкінці вересневої кампанії переросла у відчай. Цей відчай стрімко шукав собі вихід, і, мабуть, тому не вистачало віршів: я почала створювати мелодії» [19].

У січні 1940 року Радзимінська почала підпільну діяльність у Національній партії, будучи зв'язковою та розповсюджувачем «Słowo Polskie», а потім «Walka». За цю діяльність була заарештована 12 січня 1941 р. і ув'язнена на Пав'яку.

Ось як вона згадала обставини свого затримання та створення свого найвідомішого вірша за стінами Сербії:

«Залучена до конспіраційної діяльності з жовтня 1939 р., як зв'язкова Служби перемоги Польщі та ZWZ, розповсюджувач «Słowo Polskie», а потім «Walka», я була арештована у січні 1941 р. і перевезена до філії Пав'як – Сербія. Після короткого періоду розпачу, спричиненого втратою волі та перериванням моєї підпільної роботи, я незабаром почала писати вірші, які допомагали мені та моїм товаришам у найгірші хвилини, а також після жорстокого допиту в Алеї Шука, коли гестапо офіцер катував мої руки - з опухлими від тортур пальцями я написала у березні 1941 року "Тюремний гімн", який розлетівся по

всій Сербії і співався на мелодію зі старого фільму "Десять з Пав'яка" - "Бідний хлопець помер у польовому шпиталі". Він став гімном Сербії» [19].

Вірш був створений у 1941 році:

“Dumne, zacięte siedzimy za kratą –
Nie zmoże serc naszych czas!
Śmiać się będziemy pod świstem ich batów –
Nic nie zwycięży już nas!
Bo nasza męka jest wielka i święta,
Jutra zwycięstwem się skrzy –
Choć los okrutny skrzydła nam spętał –
Wielkość narodu to my!
My, co gnijemy w więziennych dniach szarych,
Przetrwamy te straszne dni –
Białoczerwone wzniesiemy sztandary,
Uwite z męki i krwi!” [37]

Перебуваючи в одиночній камері в лютому 1941 року, вона склала вірш «Z okiennej ramy krzyż»:

„Nocą
budzę się i patrzę na świat
przez krzyż z okiennej ramy.
Przede mną wrogie pręgi krat
i krwi zastygłej plamy.
I kroki.
Ciężkie, gwoździste.
Worane w serce
Nie mogę spać” [37].

Великдень застав її у загальній камері №39, призначеній для неповнолітніх.

Тоді вона написала вірш для своїх співв'язнів, сповнений надії та віри у воскресіння «Wielkanoc»:

„Kochane moje – gdyby nie baranek,
bazie wiosenne, leżące na stole,
gdyby nie jedna z przysłanych pisanek –
byłaby wieczna, szara, zwykła boleść.
Kochane moje – dzisiaj jest Wielkanoc –
Może nastąpi cud Zmartwychwstania?
Może w kwietniowe i wiosenne rano
nowa nadzieja ku nam się wyłania?
To nic, że miasta w gruzach, że ziemia się pali,
że łzy daremne płyną, ciężka rozpacz matek...
Zacznie się kiedyś gmach krwią zlany walić
wśród Zmartwychwstania zwycięskiego światel...” [37]

Тоді ж вона написала «Modlitwę więzienną»:

„Chryste,
spójrz na nas
zamkniętych w celach więziennych.
Daj nam cierpliwość,
byśmy znosić mogli codzienne umęczenie.
Daj nam moc,
byśmy znosić mogli nasze dumne winy
i daj nam wiarę w to,
że męka nasza przyniesie nam wolność.
Spraw w swej dobroci niepojętej,
by dzień, który mija,
był ostatnim dniem naszym w więzieniu,

byśmy cię mogły sławić
Odzyskaną wolnością –
Amen” [37].

Молитва в стінах Пав'яка відігравала особливу роль, даючи в'язням надію та сенс життя. В'язні мали звичку щоранку молитися за тих, хто йшов на допит.

Вірші Юзефи Радзимінської, написані серед ін. на смужках гігієнічного паперу, передавалися з камери в камеру і знаходили численних адресатів. Ув'язнені читали її твори і вчили їх напам'ять. Авторка намагалася підібрати мелодію до деяких поетичних творів, адже, як вона писала, «ніщо так не допомагає від смутку, як пісня».

Після звільнення з Пав'яка Радзимінська була активною в Армії Крайовій і поширювала «Інформаційний бюлетень». Поширювала часопис «Kadra», який видавав Kadra Polski Niepodległej, носила зброю. Також працювала на підпільному гранатометному заводі. Була підпільною культурною діячкою, співпрацювала з літературними журналами «Dźwigary», «Kuźnia» та повстанським радіо «Włyskawica». Під час Варшавського повстання служила в батальйоні "Іво" як зв'язкова командира Єжи Антошевича "Іво". Після закінчення боїв вона пройшла через табори для військовополонених: Ламсдорф, Мюльберг, Альтенбург, Оберланген. Там вона також писала вірші і навіть влаштовувала поетичні вечори. Після війни працювала в Польському Червоному Хресті в Італії. Потім залишилася у Великій Британії та Аргентині. У 1962 році повернулася на батьківщину, де була активною в Спілці польських письменників. Померла 3 листопада 2002 року у Варшаві.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Оскільки історія розповідається з точки зору чоловіків, у багатьох історичних текстах домінують чоловіки. Однак ця відсутність репрезентації не

заперечує потужного впливу, який жінки мали на людство протягом всієї історії.

Жіноча поезія дає унікальну лінзу для дослідження історії через жіночі голоси та точки зору. Жінки бачили, що відбувається навколо, і відчували на собі вплив рішень, які приймала влада.

У Розділі 2 була здійснена спроба розглянути біографії та творчість представниць «покоління Колумбів». Було зроблено висновок, що існує безліч відмінностей не лише в біографії, життєвому та творчому шляху Терези Богуславської, Кристини Крахельської та Юзефи Радзимінської, а й у стилі написання та способах зображення дійсності поетес.

Було зроблено висновок, що поезії відображають не лише внутрішній стан та переживання авторок, а є й підтримкою народу та закликом до продовження боротьби.

На тематику творів та проблеми, порушені в них, вплинули не лише події та умови, у яких жили авторки, а й їхній вік, родина тощо.

ВИСНОВКИ

Війна давно фігурує як тема поезії — зрештою, деякі з найдавніших віршів, що збереглися у світі, розповідають про великі армії та героїчні битви. Але хоча Гомер, можливо, ідеалізував своїх вояків і шанував їхню триумфальну, безперервну боротьбу, трактування війни в поезії з того часу ставало дедалі складнішим.

Численні конфлікти двадцятого століття породили поетів, у тому числі тих, хто служив солдатами Першої світової війни, які звернули своє перо до документування трагічних наслідків війни. Інші поети зосереджували свої твори на жахливому впливі війни на цивільне населення.

У 1920 році, символічному для історії Польщі, народилося покоління, яке згодом отримало назву «покоління Колумбів». Вони були першим поколінням незалежної Польщі, пережили війну та комунізм, ставши частиною національної міфології.

«Покоління Колумбів» були частиною культури свого часу, але вони також її творили. Вони залишили слід у літературі та кіно, а також у театрі та образотворчому мистецтві, вони були явищем культурного життя того часу, створивши легенду, яка живе й досі.

Перший розділ нашої роботи був присвячений дослідженню генези назви «покоління Колумбів». Нам вдалося систематизувати інформацію щодо роману Романа Братного «Kolumbowie. Rocznik 20» та з'ясувати, чому постать автора в сучасному польському суспільстві вважається досить контроверсійною.

Також нам вдалося вивчити питання ролі поета в суспільстві в часи війни та питання особливостей та передумов написання віршів в умовах війни.

Другий розділ роботи ми присвятили дослідженню найвідоміших збірок та поезій Терези Богуславської, Кристини Крахельської та Юзефи Радзимінської.

Тереза Богуславська була зовсім малою дівчинкою, коли розпочалася Друга світова війна. Їй досить рано довелося подорослішати. Попри складнощі та випробування, які приготувала їй доля, вона мужньо боролася за перемогу на рівні з дорослими. Богуславська була справжнім патріотом своєї Батьківщини. Жодні катування та ув'язнення не зламали в ній дух вільної людини. Її творчість пронизана болем та смутком за долю рідної країни. Однак, усі ці події не відібрали в неї юнацького оптимізму та невинності. Свої переживання та біль поетеса передавала за допомогою образів природи. Ця риса робить її поезію унікальною з вирізняє з-поміж інших. В її творах можна побачити образи руйнувань, завданих війною. Богуславська може описати руїни міст, спалені будинки чи покинуті села, щоб показати жорстокий вплив конфлікту на навколишню дійсність. Хоча війна часто є центральним мотивом її творчості, Богуславська також часто досліджує тему пошуку миру та надії серед хаосу війни.

Кристина Крахельська, у свою чергу, була набагато старшою за Терезу Богуславську. На момент початку Другої світової війни їй було 25 років. Її сприйняття війни відрізнялося від погляду на події Терези Богуславської, що можна прослідкувати у віршах поетеси. Вона також докладала всіх зусиль до пришвидшення перемоги. Однак, у її «світі» вже не було місця юнацьким почуттям, легкості тощо. У своїх віршах вона висловлювала не лише власні почуття. Крахельська була вже настільки свідомою та зрілою, що у своїх віршах вона сміливо стала голосом усього народу. Вона раціонально оцінювала ситуацію і робила все можливе, щоб підняти бойовий дух народу.

Крахельська часто зосереджується на досвіді людей, які постраждали від війни, особливо на їхніх емоційних переживаннях. Її твори можуть зосереджуватися на співчутті та співпереживанні жертвам війни, як мирним жителям, так і солдатам, що допомагає читачам зрозуміти людські аспекти конфлікту. Як і у випадку Богуславської, Крахельська часто не уникає зображення насильства та страждань війни. Це може бути фізичне, психічне

чи емоційне насильство, якого зазнали герої, як у результаті війни, так і внаслідок людських звірств.

Юзефі Радзимінській було 18 років, коли розпочалася війна. А вже у віці 20 років вона була ув'язнена на Пав'яку. Вірші стали її єдиною відрадою. Її вірші, які потім поступово ставали піснями, підтримували не лише її дух, а й допомагали іншим в'язням. В ув'язненні, коли дні зливаються з ночами, а місяці спливають так повільно, вірші підбадьорювали людей та давали віру в майбутнє.

Мотив воєнної травми та пам'яті є поширеною темою у творчості Радзимінської. Її герої можуть боротися з травмою конфлікту, а сама авторка може досліджувати те, як люди намагаються впоратися з минулим і пам'яттю про війну.

Незважаючи на темні реалії війни, у творчості Радзимінської часто можна зустріти мотив пошуку надії та світла у темряві. Її персонажі можуть знайти в собі сили і мотивацію діяти навіть у найскладніших ситуаціях.

Авторка часто показує цінність дружби та солідарності під час війни. Її герої вміють підтримувати і допомагати один одному, створюючи міцні зв'язки навіть у найважчі моменти.

Можна зробити висновок, що події Другої світової війни по різному вплинули на зазначених вище авторок. Перед нами постали вже сформована особистість Кристини Крахельської, Юзефа Радзимінська, яка лише входила в доросле життя та Тереза Богуславська, яка так і не змогла повністю насолодитися дитинством. Їхні долі були різними й тяжкими, що вплинуло на написання віршів, однак їхній вільний дух залишився незламним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кшиштоф Каміль Бачинський – поет покоління Колумбів. Центр польської культури та європейського діалогу в Івано-Франківську. URL: <https://ckpide.eu/ua/aktualnosci/wydarzenia/4280-kshyshtof-kamil-bachynskiy-poet-rokolinnia-kolumbiv> (дата звернення: 08.05.2024).
2. Не за літами зрілий. Бачинський у спогадах. Нова Польща – портал про історію, культуру та політику. URL: <https://novapolshcha.pl/article/ne-za-litami-zrili-bachinskii-u-srogadah/> (дата звернення: 08.05.2024).
3. поезія як свідчення. URL: <https://www.ji-magazine.lviv.ua/2023/chyzhevskij-poeziya-yak-svidchennya.htm> (дата звернення: 08.05.2024).
4. Покоління Колумбів. URL: https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/Покоління_Колумбів.html (дата звернення: 08.05.2024).
5. Польські поети січня - Kyiv Daily Польські поети січня. Kyiv Daily. URL: <https://kyivdaily.com.ua/poeti-sichnya/> (дата звернення: 08.05.2024).
6. Проект муніципальної бібліотеки ім.а.добрянського "Подорожуємо літературами світу..."(Польща). Муніципальна бібліотека ім. А. Добрянського. Бібліотека Чернівці. Книгозбірня Петра Деманта. URL: <http://www.dobrabilibioteka.cv.ua/ua/news?id=1060195> (дата звернення: 08.05.2024).
7. Співана поезія. П'ять польських віршів, покладених на музику. Culture.pl. URL: <https://culture.pl/ua/stattia/spivana-poeziya-pyat-polskykh-vmirshiv-rokladenykh-na-muzyku> (дата звернення: 08.05.2024).
8. Справжнє слово (антологія поезії). [www.wikidata.uk-ua.nina.az. URL: \[https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/Справжнє_слово_\\(антологія_поезії\\).html\]\(https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/Справжнє_слово_\(антологія_поезії\).html\)](http://www.wikidata.uk-ua.nina.az/Справжнє_слово_(антологія_поезії).html) (дата звернення: 08.05.2024).

9. Читаємо вірші польською мовою з перекладом – Jan Brzechwa «Sowa» | ProPolski. ProPolski. URL: <https://propolski.com/uk/2022/09/26/chytaiemo-virshi-polskoiu-movoju/> (дата звернення: 08.05.2024).
10. Bogusławska T., Mogiłom i ceniom. Poezje z teki pośmiertnej, Wydawnictwo Światowego Związku Polaków z Zagranicy, Londyn 1946.
11. Bogusławska T., Wolanie z nocy, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1979.
12. Bogusławska T., Warszawski Chrystus, Matce, Takeś mi jest odległa [wiersze]. LiryDram. Kwartalnik literacko-kulturalny, 2018, nr 19, s. 15-17.
13. Bratny R., Kolumbowie rocznik 20, tom 1-3, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1957.
14. Bratny R., Kolumbowie, Wydawnictwo Albatros Andrzej Kuryłowicz, Warszawa 2008.
15. Bratny R., Pamiętnik moich książek, Wydawnictwo Czytelnik, Warszawa 1978.
16. Buryła S. Literatura wojenna – szanse na powstanie syntezy. Wojna i okolice. 2018. P. 11–32. URL: <https://doi.org/10.4000/books.iblpan.13141> (date of access: 08.05.2024).
17. Buryła S. Pas ziemi niczyjej. Obraz powojnia w prozie lat 1944–1948. Wojna i okolice. 2018. P. 93–121. URL: <https://doi.org/10.4000/books.iblpan.13147> (date of access: 08.05.2024).
18. Buryła S. Temat pogromów w wojennej i powojennej prozie polskiej (1939–2015). Rekonesans. Wojna i okolice. 2018. P. 122–163. URL: <https://doi.org/10.4000/books.iblpan.13152> (date of access: 08.05.2024).
19. Buryła S. Wojna i pokolenie. Studia o prozie 'pokolenia Kolumbów'. Homepage - Digital Repository of Scientific Institutes. URL: https://rcin.org.pl/ibl/Content/204291/PDF/WA248_240250_P-I-2524_buryla-literatury_o.pdf (date of access: 08.05.2024).

20. Buryła S. Zagłada Żydów w prozie socrealistycznej. *Literatura polska wobec Zagłady (1939-1968)*. 2016. P. 521–544. URL: <https://doi.org/10.4000/books.iblpan.10031> (date of access: 08.05.2024).

21. Cyra A., „Kolumb” z powieści Romana Bratnego, *„Myśl Polska* 2015, nr 27-28.

22. Ewa Krasnowolska: Bogusławska Teresa. W: *Sylwetki kobiet-żołnierzy (II)*. Krystyna Kabzińska (red.). Toruń: Fundacja „Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek”, 2006.

23. Gałęzowski M. *Wierni Polsce. Ludzie konspiracji piłsudczykowskiej 1939-1947*, Wydawnictwo LTW, Warszawa 2005.

24. Gierczyńska J. *Twórczość poetycka więźniarek Pawiaka-Serbii na przykładach wierszy Józefy Radzymińskiej, Elżbiety Popowskiej, ZoŹii Karpińskiej i Marii Horodyskiej*. Warszawa, 2021

25. Hanna Michalska, Maria Stopień, Bożena Tazbir-Tomaszewska, Wanda Turkowska, Waclawa Zastocka: *Słownik uczestniczek walki o niepodległość Polski 1939-1945. Poległe i zmarłe w okresie okupacji niemieckiej*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1988.

26. Jacek Wołowski: *Moja Warszawa*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1979, s. 26.

27. Janusz Łopuszański, Hanna Matuszewicz: *Teresa Maria Bogusławska – najmłodsza poetka podziemnej Warszawy*. W: *Służba Polek na frontach II wojny światowej* cz. 9. Katarzyna Minczykowska, Jan Sziling (red.). Toruń: Fundacja „Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek”, 2006.

28. Jarosiński Z., *Pokolenie literackie*, [w:] *Słownik literatury polskiej XX wieku*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1992.

29. Józef Szczypka: *Teresa*. W: *Teresa Bogusławska (oprac. Józef Szczypka): Wołanie w nocy*. Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax, 1979.

30. Kraheńska K. „Kołysanka o zakopanej broni”. URL: <https://kop.ipn.gov.pl/kop/multimed/o-kop-inaczej/25894,Kolysanka-o-zakopanej-broni.html> (дата звернення: 08.05.2024).

31. Kunert A. K., Słownik biograficzny konspiracji Warszawskiej 1939-1944, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987.

32. Michalec B., Skoczka T. Pokolenie Kolumbów. Krzysztof Kamil Baczyński znany i nieznany oraz pozostali poeci Powstania Warszawskiego. Warszawa, 2021

33. Monografia Cmentarz Bródnowski, praca zbiorowa, Urząd Dzielnicy Warszawa-Targówek, Warszawa 2007 s. 294

34. Patey-Grabowska A., Mała Tereska. Teresa Bogusławska (1929-1945), „LiryDram. Kwartalnik Literacki”, 2018, nr 19, s. 12-14.

35. Pilawa-Soroka E. Wojenna rzeczywistość w wierszach Teresy Bogusławskiej – najmłodszej poetki walczącej Warszawy. Warszawa, 2021

36. Pokolenie Kolumbów – rys historycznoliteracki. URL: <https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/D15CINDCQ> (дата звернення: 08.05.2024).

37. Radzyńska J. Popiół i płomień. URL: <https://www.biblionetka.pl/author.aspx?id=24755> (дата звернення: 08.05.2024).

38. Radzyńska J. Marsz leśny, Nakładem Autora, Warszawa 1992.

39. Radzyńska J. Dwa razy popiół: wspomnienia z lat 1939-1949, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1970

40. Radzyńska J. Rękopisy odnalezione, Oficyna Literacka Patria, Warszawa 1999.

41. Stefan K. Kuczyński, Mieczysław Wieruszewski. Pomnik Syreny nad Wisłą. „Kronika Warszawy 3(47)”, s. 68, 1981.

42. Świerczyńska-Jelonek D., Najmłodsza poetka wojennej Warszawy. Teresa Bogusławska (1929-1945), „Guliwer” [dwumiesięcznik], Warszawa 2002, nr 2, s. 50-51.

43. Szczyпка J., Teresa, [w:] Bogusławska T. Wołanie z nocy, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1979.

44. Tsikly | Посестри. Українська та польська література. Посестри. Українська і польська література. URL: <https://posestry.eu/tsikly> (дата звернення: 08.05.2024).

45. Żydowscy Kolumbowie. Wywiad z prof. Sławomirem Buryłą | miasteczko poznan. miasteczko poznan | Pismo społeczno-kulturalne. URL: <http://www.miasteczkopoznan.pl/node/11> (date of access: 08.05.2024).